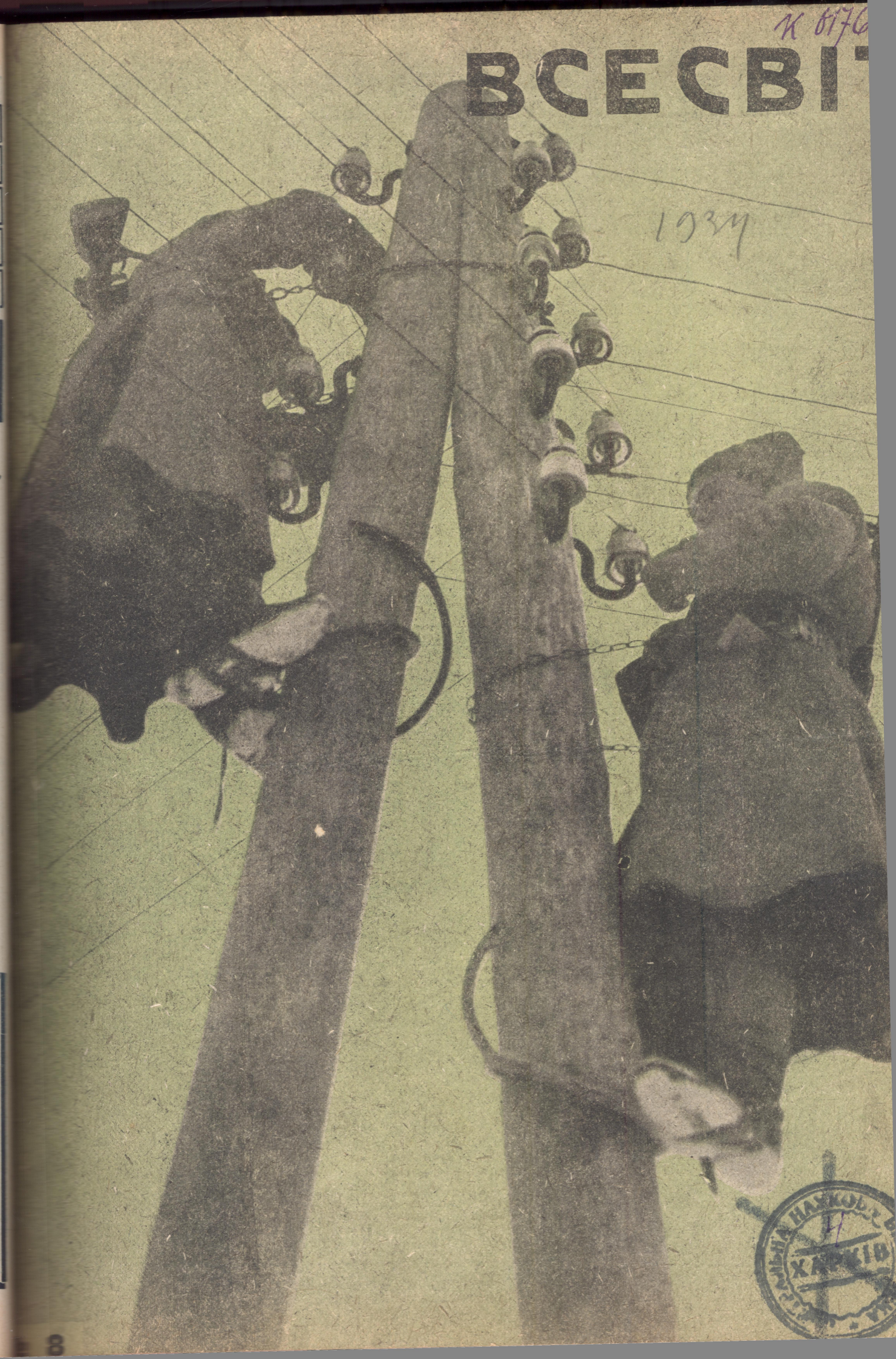

К 6176

ВСЕСВІТ

1934

ПРИИМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ

НА 1929 РІК НА ДВОХТИЖНЕВУ ІЛЮСТРОВАНУ

„ЛІТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ“

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ (ВУСПП)

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — висвітлює питання з історії і практики культурної революції, питання ідеологічної боротьби в мистецтві й літературі — висвітлюючи всі явища нашої літературної дійсності з марксистського погляду.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ дає марксистську критичну оцінку поточним фактам і явищам мистецтва (література, театр, кіно, малярство).

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — знайомить читача з теоретичними * художніми новинами пролетарської літератури і містить широку інформацію про літературно-мистецьке життя України, Союзу й закордону.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — висвітлює всі позитивні й негативні сторони побуту нашого культурно-громадського життя.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — містить поезії, оповідання, критичні теоретичні статті, огляди літературно-культурного мистецького життя, репродукції картин, фотографії, шаржі, карикатури, пародії тощо.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — необхідний посібник кожного активіста, учителя, бібліотекаря, учнівської молоді.

Кожна школа й бібліотека, кожний робітничий клуб, сельбуд, кожна юнсекція мусять передплачувати поширювати „ЛІТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ“.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ — найдешевше масове видання на Україні (4 друк. аркуші на місяць за 20 коп. 1929 року „ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ виходитиме 8 стор. газетного формату).

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 2 крб., на півроку 1 крб., на 3 місяці — 60 коп., на місяць 20 коп.

ПЕРЕДПЛАТУ НАДСИЛАТИ: Київ, вул. К. Маркса № 2, Державне Видавництво України, „Літературна Газета“.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИИМАЮТЬ по всіх філіях Державного Видавництва України.

ВІДКРИТО ПЕРЕДПЛАТА

на великий двохтижневий ілюстрований
популярний робітничо-селянський журнал

ШЛЯХ до ЗДОРОВ'Я

ОРГАН НАРКОМЗДОРОВ'Я УСРР, 5-й РІК ВИДАННЯ
З додатком двохтижневика Органа Всеукраїнськ. протиалкогольного т-ва

„ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“

Передплата на обидва журнали: На рік — 3 крб. 60 коп., на 6 міс. — 2 крб., на 3 міс. — 1 крб. Окреме число 20 коп.

У кожній родині, у кожн. клубі, у кожн. завкомі, у кожн. протиалкогольному осередку, у кожн. книгозбірні, у кожн. медичній установі повинен бути журнал „Шлях до Здоров'я“.

Додатки до журналу: Бібліотека Саносвіти 15 книжок за доплату 1 крб. 50 коп., в окремому продажі 50 коп.

УВАГА: Усі передплати, одержують талони, що дають їм право придбати у склепі В-ва „Наукова Думка“ літературу та плакати, що видає „Наукова Думка“, на суму 30 крб. зі знижкою 25%.

Передплату на журнал „ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“ окремо не приймається.

Передплату приймається: м. Харків, вул. В. Академії № 6/8, В-во „НАУКОВА ДУМКА“, по всіх пошт.-телегр. установах та листоношах, по всіх будинках Саносвіти, по всіх кіосках Контрагентства Друку.

МК ВИДАННЯ У

Пролетарі всіх країн, єднайте

№ 8
24-го лютого
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карл
Лібкнехта №

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

фото „Ратау“

На маневрах. Пункт першої допомоги

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

НА КОРДОНІ

(Епізод з громадянської війни)

Вл. Зорін

Легкий вітерець розвівав руде волосся високому худорлявому горністові. Горобець спритно сплюнув крізь зуби, обтер рукавом шинелі рота і знову засурмив.

— Веселіше, Горобець, веселіше, — гукнув Коваленко, підійждяючи до штабу загону. Праворуч їхав Ёрьомин. Ріжок дуже засурмив.

— Ну, давайге пакета, прочитаємо. — Коваленко сів на призьбі біля низенького кам'яного будинку, що в ньому містився загін. Ёрьомин вийняв з польової сумки пакет з сургучною печаткою.

Коваленко розірвав пакет з написом: „Командирові плосківського червоного партизанського загону тов. Коваленкові“ і швидко пробіг очима невеличкий папірець.

Потім підвів голову і, кинувши оком на партизанів, що сходилися на широкому майдані біля кам'яного низенького будинку, промовив:

— Збирайтеся, хлопці, збирайтеся, діло лише починається...

Потім повернувся до свого помічника й продовжував:

— Повідомляють, що південна група червоних уже відступав на північ. Нам доручено негайно зайняти м. Тирашпіль і чекати там дальших розпоряджень від Котовського.

— Та це не важко, Іване Наумовичу, в Тирашполі ніякого війська нема, а от пробитися на північ певно не легко буде, — відповів Ёрьомин і, нахиливши голову, міркував про себе.

— Україну зайняли Денікін і Петлюра, північ зовсім відрізана, ми в кільці...

— Громадянська війна взагалі не легка річ, — зауважив Коваленко, дивлячись на майдан, де крім партизанів посходилися старі, жінки та діти, — проте, з'єднаємось у Тирашполі з загонами Котовського, а вкупі легше пробитися. Злається всі зібрався, — він підвівся і швидко пішов до маленької дерев'яної трибуни. Навколо вже зібралося партизанів сотні до три.

Ріжок замовк. У повітрі стояв гомін. Коваленко вийшов на трибуну і підніс догори руку:

— Сьогодні загін іде до Тирашполя на об'єднання з іншими червоними частинами, — пролунав його голос. Плосківчане уважно слухали довгої промови про класову боротьбу і завдання червоних партизанських загонів. Наприкінці ви-

словлювалися кілька партизанів, присягаючи віддати боротьбі за свободу. Мітинг закінчився могутнім „ура“.

Через кілька хвилин загін шикувався. До колони йшов високий, стрункий командир роти Нікіфоров. Він налягав на праву ногу.

— Ви б возом поїхали, — порадив йому Коваленко.

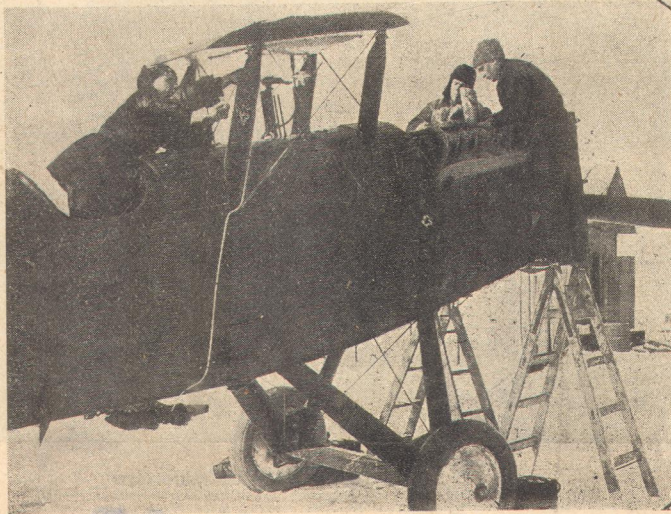
— Дякую, — відповів комроті — я почуваю себе й ітиму пішки.

— Прекрасна людина, і люблять його хлопці, — подивився Коваленко до Ёрьомина. Розмовляючи про Нікіфорова, подалися до кавалеристів, що шикувалися позаду піхоти. У вершників відзначався різноманітністю і брудом. Показує, що стояв обоз загону з кількох селянських возів, на яких кулеметами та рушничними набоями. На передньому похмурий комендант загону Байгурич. Поручик старої армії він ніяк не міг забути про милу його серцю безладну „дисципліну“. Крім того він зневажав бойців загону, що в думку були взагалі не салдатами — вишикуватися навіть не могли. Байгурич давно плекав думку кинути загін — еться зараз наближався слушний мент...

— Пашун! — покликав Коваленко. Від кавалеристів під'їхав вершник.

— Візьміть з собою три чоловіка і їдьте шляхом хутір до кордону на роз'їзді. Загін чекатиме на вас у хуторі.

Фото І. Уманського

Н-а авіобригада. Готуються до польоту

— Слухаю, товариш командир, — відповів Пашун, повернувшись до кавалеристів.

Через кілька годин вершники ристю мчали прямку на Тирашпіль.

— Ваня, — якось підійшла до Коваленка жінка, — коли б не діти, спідницю її вчепилося до леньких дітей.

— Заспокой дітей, мужня, Маруся, лишається ми і пам'ятай, що в теля рога можна зробити краще ніж на фронті. Тільки б не режнать...

Раптом натовп застав Коваленко оглянувся.

— „Та й куди ж ви дите?..“ — плакала жінка.

— Куди? — сміявся Коваленко, — за кордон врятувати полеоном, — натовп дуже готав.

— Смі-р-по-о! — за-
команда. Всі за-
Жінки відійшли
загону. Коваленко,
верхи наперед
коротко скоман-

— Шагом марш.
Загін рушив. Зняли
жінки. Дружно за-
„Дуня“. Діти, жін-
старі йшли слідом.

II

В 1919 році на Ти-
не раз насаку-
не тільки банди, а й
перше військо фран-
румунське, поль-
імецьке, австрій-
Населення звикло
на годину че-
нового бою і цілий
по льохах.
ні ходили патрулі,
постріли. Ранком
валялися тру-
Так було і в ту ніч, як до Тирашполя вступив Плесківський.
Принишло місто, замерло. Лише де-не-де попід будин-
кравцова шмигали перелякані постаті мешканців. Тонуло
темряві. Електричну станцію розбито гарматами. З боку
глухо стукали постріли. Враз у кінці Покровської вулиці
„Марш вперёд“. Пісня розірвала тишу і як непроха-
вдерлася в сторожку темряву. Мешканці боязко вигля-
за роги. Загін прямував до Житомирських касарень, що
фортецею.

Тирашпільці не знали, що це червоний загін. Дехто гово-
це махновці або григор'івці. Досвідчені люди попе-
молодших, щоб не довірялися, бо це може карні бан-
що це вимагатимуть „контрибуції“.

Зно ніч мешканці не спали. З хвилини на хвилину чекали,
пачується гуркіт у двері і знову підуть грабунки,
зв'язання.

Ранком другого дня партизани зняли з електричного лих-
біля кам'яного мосту повішену жінку з приколотим до
пластиком паперу: „За сопротивлення славетному вій-
жовельможного пана Козубського“, — тихо прочитав Ні-

— Ніхто у вас не бачив, за що її? — звернувся він до
пільців, що посходилися дивитися, як зніматимуть по-

— Чого ж не бачили, — сказали гуртом і, доповняючи один
швидко розповіли, що зі станції, де стояв ешалон Ко-
війська, що потім перейшло через кордон до Румунії,
кілька вершників приїздили до міста. Вчора ввечері п'ять
рядком їхали через міст. Назустріч йшла з собакою
жінка і коли порівнялася з вершниками, вони зіско-

„Беруть фортецю“

чили з коней. Собак
нувся на козубців. Бу-
чути, як сердечна крича-
ла: „Пустіть... гвалтівни-
ки... падлюки“. Потім ко-
зубці повісили жінку ра-
зом з собакою на елек-
тричному лихтареві, а
сами поїлали з пісненою.
„Ще не вмерла Україна“.
Нікіфоров-довго сто-
яв нахиливши голову.
Він заплакував очі і наче
бачив цю картину. Пар-
тизани підійшли до Ні-
кіфорова. Він підвів го-
дову і ледве помітно
здрігнув.

— Стройся! — залу-
нала команда. Партизани
рушили в напрямку до
касарень. Тирашпільці
поголі розсходилися.

III

У житомирських
сарнях — гомінко. В

росташувалася піхота плесківського загону. На третій
вступу до Тирашполя, загін зайняв позицію на кордоні: Від
Паркани, проти міста Бендер (Бесарабія) і далі, ліворуч ві-
рашполя, проти Кіцканського монастиря (Бесарабія), де ст-
румунська артилерія. Їсти вистачало, але бракувало одягу.
лодні весняні ночі ще холодніші були над Дністром. Щоб
зігрітися, партизани боролися й бігали. Гомін і сміх цілі ночі
не вгавав на кордоні.

Румунські пікети, користуючись цим, стріляли через
річку і за кілька днів вбили і поранили чимало партизанів.
Дізнавшись про це, Коваленко викликав свого помічника. Зди-
вовано дивився Ёрьомин, як хутко і нервово Коваленко міряв
кроками кімнату. Брови суворо зведені, зморшки вкрили чоло.

— Безглуздя! Чорти-батька-зна-що! — сердито говорив він.

— А що саме трапилося? — запитав Ёрьомин.

— Наших партизанів переб'ють потроху усіх, от що тра-
пилося, — зупинився той серед кімнати. — Вони гомонять, курять
цигарки вночі, а румунські пікети беруть їх на мушку. За ми-
нулу ніч поранено кількох партизанів. Але мене дивує, — розвів
він руками, чому командири рот не пояснили, що вночі вог-
ники цигарок, це найкращі мішені. Ось що, — підійшов він до
Ёрьомина. — Накажіть, щоб сідали коней, об'їдемо з вами
позицію.

Ёрьомин швидко вийшов. Коваленко підійшов до вікна
і втопив свій погляд у зелені хвилі лісу, що виднілися по то-
бік Дніпра.

— От колись переможемо, залунає інтернаціонал у Беса-
рабії. Стрічка Дністра, що роз'єднує Тирашпіль від Румунії, і ере-
стане бути кордоном і буде єдина країна рад. Зате скільки
жертв ще треба. — Обличчя йому, нервово здрігнулося, і товк-

моршка лягла біля рота. Гостро розрізав тишину телефон.
— Коні готові, Іване Наумовичу, — увійшов Єрьомин, — будемо їхати.

— Ідемо і кінче треба об'їхати всю позицію. Щойно дзвонив комбат Оуд і повідомив, що вбито ще одного партизана.

Через кілька хвилин в напрямку Дніпра повз тирашпільського водогону повагом їхало два вершники.

— Ну й шлях, — тихо говорив Коваленко, — не то що коняці ногу, а й собі шию скрутиш.

До той бік річки блиснуло, а потім глухо стукнуло.

— Фю—і, — просвітіло над головами вершників.

— Ач, — зупинився Коваленко, — не сплять мамалижники чортові.

— Берегом небезпечно, краще візьмемо праворуч, — порадив Єрьомин, — там густіші дyki.

Вони зішли з коней і погнули праворуч.

— Малярія тут, — заважав Коваленко, — і хлопці певно довпамятатимуть цю купіль...

З річки почувся тихий плескіт води. Обидва насторожилися.

— Візьміть, — передав Коваленко повод, — я розвідаю.

— Дуже темно і нічого не видно, — повернувся він через кілька хвилин, — проте, треба обережніше...

— Можливо, що це просто здалося, — заспокоїв Єрьомин.

— Може й так, у таку темряву і думки здаються живими, — відповів пошепки Коваленко.

— Хто йдєт?

— Свої...

— Пароль, — знову голос з темряви і клацання рушниць. Коваленко відповів.

— Хто це? — підійшов до них комбат Оуд.

— А, це ви товариш командир, — впізнав Оуд. — На кордоні все спокійно.

— Спокійно, а хлопці гомонять, палять цигарки. Їх постріляють, — сердито сказав Коваленко. Тихо розмовляючи вони пішли берегом.

— Там, де починаються тернівські садки, — доповідав Оуд, — зартув рій піхоти.

— А он вогник, то на нашому береві, — сказав Коваленко, пильно дивляючись у темряву.

— Еге, — спинився Оуд, — на нашому.

Вони швидко пішли. Вогник блимнув ближче.

— Па-а-ах! — пішла луна по річці. Вогник здригнув, плигнув угору, закрутився і зник.

Підбігли до того місця, Оуд нахилився і намагаючи руками голову партизана, підвів її.

— Вбито, певно в голову влучило, — він почув під рукою щось липке.

Червоноармійці N-о полку за учобою

— Перш ніж посилати чергову зміну, проінструктувати партизанів особисто, — наказав йому Коваленко.

— Слухаю, — відповів Оуд. Вони пішли далі. Згодом між дерев показалося кілька вогників.

— Село Тернівка, — пояснив Оуд. Почався рівний Десь далеко спереду брехали собаки.

IV

Жалібно грала духовая оркестра. Від житомирських кас до фортеці посувалася сотня. Спереду їхало два вози, вкриті червоними прапорами. Загін ховав убитих на кордоні партизанів.

У фортеці, біля кам'яних руїн, два партизани копали боку й широку могилу.

— Отак, Ваня, колись і для нас копатимуть, — зітхнув партизан Сенька, копаючи на дні ями. Товариш його не віддавав. Він мовчки розгортав землю, що її Сенька викидав з ями.

— Ваня, а ти бачив Котовського? — знову обізвався партизан з могили, — кажуть смілий і розумний.

— Чого це ти розговорився сьогодні? Копає, бо вмирати везуть, — сердито крикнув зверху Іван.

— А все ж, скажи, бачив? — просив Сенька.

— Бачив, бачив. Ну та що з того? Чого ти хочеш?

— Нічого, але хотілося б знати.

— Ясно, що не такий, як ми з тобою, що навіть місяць за цілий день не викопали. Копає швидше.

Кілька хвилин вони копали мовчки.

— Сенько, — схилився до ями Іван, — у тебе цигарки не залишились?

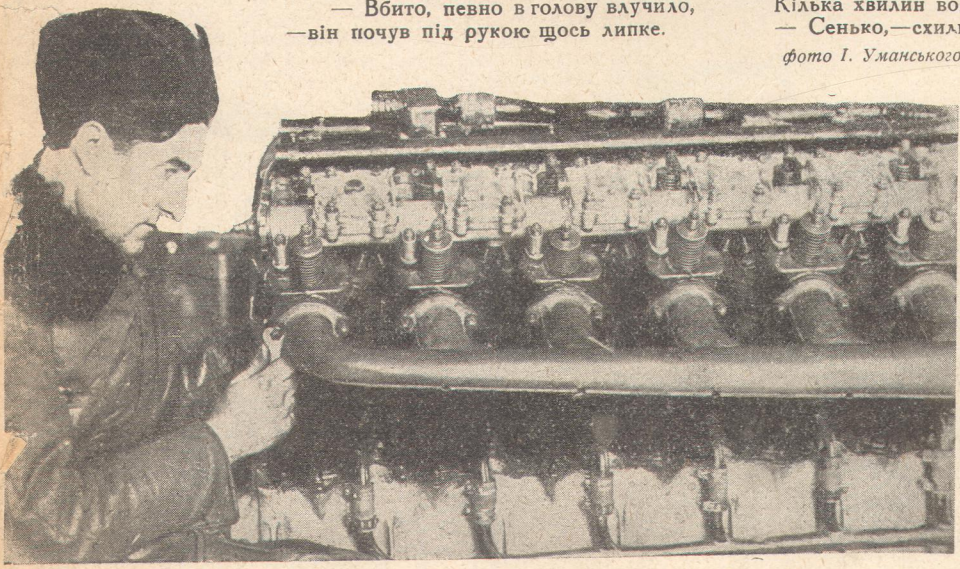
— Бєть, — відповів той.

Через кілька хвилин партизани курили, сівши на м'яку землю.

— Еге, — говорив Іван, затаївчись махоркою, — не знаєш ти Котовського, а це брат гроза для бесарманських буржуїв. Він усе бідним допомагав. Ог, коли хоч, послухай. Я тобі кажу одну історію. Я її чув у нашому селі.

— Добре, кажи, — підсів бачив Сенька.

— Давно це було, я ще малий був. — почав розповідати Іван. — У нашому селі, Караклії, один бідняк мав восьми дітей, а землі мало. Біднував селянин. Але якось за кілька місяців розбачив пару коней купив, будинок збудував, родину одяг. Де він дістав гроші, спочатку ніхто не знав, але потім розійшлася чутка, що одного разу коли цей бідняк їхав фуру до Бендер, зустрівся по дорозі з якимсь вершником. У возі поломався канат, і бідняк зв'язував його канатом. В

N-а авіобригада. Огляд мотора

ПАРАД

Г. В.

Тисячі знамен
і тисячі—в сірих шоломах...

Вам,
що за волю
під Перекопами падали
і знову вставали
і вперед ішли знову,
вам,
що здійняли
революції бурі і громи,
вам—
мов слово.

Дивіться —
встають на кордонах
крівавi примари
і провокують
нову війну, —
може завтра
знову пожари
навкруги спалахнуть.

Чуєте —
брязкіт заліза
і гомін
чорної свори?
Знаєте,
хто це лізе,
чиї це
бренчать шпори?
Знаєте,
хто це про мир
кидає гучні слова
і будує
дреднайти,
дирижаблі,
і газозаводи?

Чули?
Відомо вам,—
готуються антанти
до боїв
на суші,
в повітрі,
на водах?

Міцно ж
тримайте стяги!
Зір—
на кордон,
сірі шоломи!

Може завтра
шереги розтягнемо
і пронесемо
по всій землі
революції бурі і громи!

мор
тро

умс
буд

хат
ни
до

пр
ст
д

р
ня
ск

а

гол

ленко
чорто

де ві
ив
тки.

Вон
нули

зал
па

кілки

відпо

КИРИЛІВСЬКИЙ ЗАПОВІДНИК

1. Назву цієї статті треба б поки що поставити в лапках. — комплекс будівель колишнього Кирилового монастиря на околиці доні ва Дорогожичах УпрНаука тільки передбачає оголосити культурним заповідником — і адміністрація кол. Кирилівської, нині Лялєвченківської, лікарні ще й досі не відмовляється від думки шати шувати в великокнязівському храмі з малюванням Врубеля дуб. Пояснити наукову й художню вартість пам'яток мистецтва зара території кол. монастиря й є завдання цього нарису.

2. Старий храм збудовано в другій половині XII ст. як родинну усипальню: у нішах притвору стояли колись мармурові саркофаги родини Всеволода II Ольговича, який перед смертю постригся в ченці з ім'ям Кирила. Єдиний з київських храмів він залишився необбудованим і його бічні фасади показують строго-конструктивну великокнязівську архітектуру, зовнішні виступи стіни відповідають внутрішнім підбанам стовпам. Закрити теперняком смугасту кладку з червоного цегли й розового цементу можна бачити досвідчених зондажів, що їх зробили 1925 р. автор цих рядків разом із Іп. Влад. Морієвським.

3. Великокнязівської доби стінне малювання, що дійшло до нас майже все, зберігає цікаву деталь. Відмовившись через дорожнечу від мозаїки, фреска, малювання по сирому тинку, ще намагається імітувати мозаїчний ефект, інкрутуючи фарбу на площині. Але, в цілому, це малярство відходить вже від давньої абстрактної догматики до оповідання. Розграфувавши стіни південного олтаря смугами художник оповідає життя св. Кирила, — з

захопленням описує й обставу його робочого кабінету, і мавбель на морі, і курульне крісло на березі... Дві великих позиції — складне різдво Христове й хмарне успішя з ролюю труною — деякі дослідники (Шероцький, О. П. Смирнов) вважають за можливе датувати XV ст. Якщо це так, то нами унікальний пам'ятник „українського відродження“ товських князів — Омельковичів“.

4. Зміни в суворий образ конструктивного мистецтва вносять ті переробки й прикраси, що ними приправляє його українське бароко.

Кирилівська церква з північного заходу

На самому початку XVIII ст., коли більшість церковних будівель в Україні виходили з XVIII ст. — „стосали мур голий“, — чогарник і паслася художник Костянтин Острозький, вояки київський викликав відбудувати К-ий м-р Василя Красовського, що „тую запустелю и зануву от давних часов церкву працею и старанием савмур мур обваленные, верх сдиравой, працею, коштом кладом своим направил“. Зі жене, сходинкою, кирилівське склепіння, — перекладення півночі на південь коронними хорами, — наслідок цієї „Чорнобривця“. Його характерним обличчям зі срібною бородою ще й тепер можна бачити на портреті, що й намаювала після смерті на стінному пілястрі в над місцем, де його поховали (умер 1613 р.). В овалі, з бом і літерами, — це чині раніший зразок українського „погребного портрету“.

„Семьсот сорок четвертий год златой сияет, Дщерь ровна Елисавета Киев“

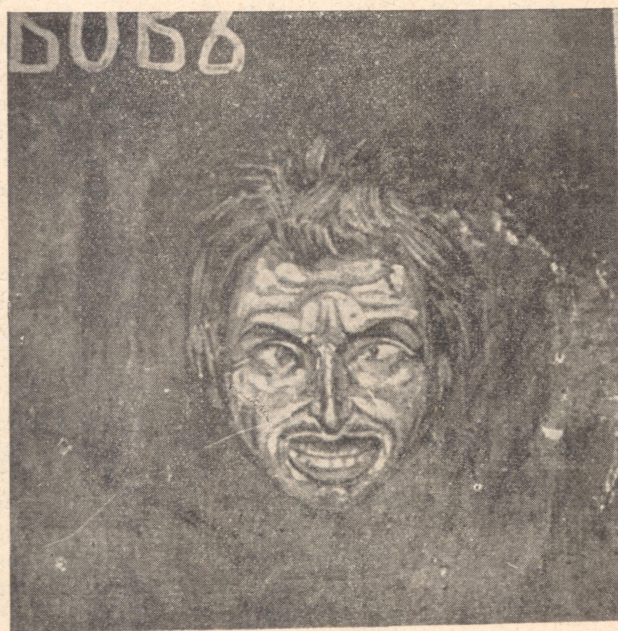
щастя. Якраз перед цим „1734 года К-ий м-р совсем згорел, кроме церкви, да и на оной верхы погорели“; цариця відвідала м-р, обдарувала його вкладкою. Од часів Лисавети у К-м м-рі—ліпні орли на воротах і над входом до церкви (тепер їх збито), барочний фронтон, вже дрібних, м'яких, вишуканих форм,—і, нарешті, надворотня Благовіщенська ц. „под колоколы“: її „1760 года дѣлал майсте(р) киевский мещан(ин) Иван Григорович“, Це—провінційна відміна чепурних форм Андрієвської церкви, де Растрелієвські налічники над вікнами своєрідно поєднуються з українським тріохзрубним планом.

5. За наказом Катерини 1786 р. монастир скасовано і в його будівлях росташувалася лікарня. „Н-ві хазяї, незадоволені з плямованих на вигляд фресок у церкві, вирішили зовсім їх замазати“. Випадково викриті під тинком під час ремонту 1860 р. фрески остаточно розчищено лише реставрацією 1881—1883 р. під керівництвом проф. А. В. Прахова. „На жаль, пише П. П. Муратів, реставрували остільки необережно, що тільки незначну частину к-х фресок можна вважати тепер за дійсно стародавній пам'ятник“. Дійсно,—з міркувань „церковної доброспристойности“ реставратори вважали за потрібне домальовувати на старих фресках частини, яких не вистачало: око, вуха, лик, долічне. Але перед реставрацією були зроблені фотографії, кальки, копії аквареллю та олією: їх виставив потім Прахов у Ленінграді на виставці „Київське мистецтво X—XII ст.“ (від неї залишився каталог—СПБ, 1883). „Можна сподіватися, що ці виключної наукової вартості документи для науки не втрачено“,—писав 10 років тому. Під час своєї подорожі цієї осені до Ленінграду мені пощастило натрапити на слід цих матеріалів. Прахов передав їх до Агр. Академії Мистецтв; звідти їх передано до Російського музею. Кальки майже зотіли. Але 72 копії в натуральну величину, олією, що переховуються на антресолях Російського Музею, виконані надзвичайно старанно (звичайно, як на тодішні часи). Вони не тільки як найточніше документують старі частини, але й показують,—замість „дебелих та рум'яних образів“ ординарного богомазного малювання, що вкривають тепер стіни К-ої церкви,—широчінь манери й різноманітність способів старого малярства. Бувши за вихідний матеріал для дослідника, копії ці являють собою повну малярську реабілітацію старого к-ського живопису.

6. На щастя „дебелими та рум'яними образами“ нове малярство к-ої ц. не обмежується. Заповнити порожні місця новим малюванням, додержуючись смаку й стилю старих образів“ було завданням старшого майстера реставрації,—Врубеля. Тепер к-ська ц. має 13 Врубелевих робіт—9 стінописів і 4 ікони в іконостасі (докладніше див. у моїй статті „Врубель у Кирилівській церкві“,

Кирилівський заповідник. Ворота першої половини XVIII віку

М. О. Врубель

„Скрежет зубів“

у „Збірнику на пошан Д. І. Багалія“ і окр. 1927). У той самий час француз — постімпресіоніст Жорж Сейра тільки свій спосіб розкладу кольорів на фарбові (пуентілізм) застосовував декоративно-монументально до стінопису за принципом візантійської мозаїки, — бель, незалежно від того, переймав у своїх нових ботах від старого к-ого пису спосіб „мозаїчних фресок“. Візантійська традиція — чужа екзотика для нас, — для Врубеля була своєю монументально-малювальною мовою рідного мистецтва. І якраз цією близькою старому київському мистецтву творчі „київським олією“ у Врубеля. Кожен фрескописець знав, що старе мистецтво за факт художньої суверенності.

До 13-ти к-х фресок Врубель хотівся додати ще одну 14-ту, — його жарт: експресивну „Скрежет зубів“ з пекельним у смітті Страшного, що є гротесковим порожнім з учасників радійних робіт (я міг вести його прізвище).

7. Перед новим „Збірником“, якщо насправді к-ий м-р їм буде, — не стане ряд чергових записів. Це, перш над усе, архітектурні роботи. Треба перебірки в бічних вівках, які псують перший великокнязівський храм, розібрати добудовану їм сторожу; зняти пілястри, що нею відокремили бароко від стародавнього. Коли пристосовували церкву і до входу в аптеку. Далі — робота малярська. Прозаповнені фрески життя св. Кирила. Зняти з фресок пізні нашарування олійних фарб. Знищити „вербних херувимів“, намальовані в прикрій близькості до Врубелевого „Сходу духа“. І т. інш. Добре було б розпочати оцю роботу вже ближчого операційного сезону. Цілий ряд організацій і осіб між інш., проф. М. П. Сичов, В. І. Лесючевський, худ. Л. О. Зуммер, — у цьому зацікавлені.

Вс. Зуммер

мог
тро

ум
бу

ха
ни
дс

п
с
д

р
на
ск

а

го

ленко
чорто

де в
ив
дкі.

Вол
нул

р

е

б

кільк

відп

ОДИНАДЦАТЬ

Нарис А. Розена

1.

Дізнаючись, що одинадцять років тому, створено перші загони регулярної армії робітників і селян.

Напівголодна, напівроздягнена Червона армія героїчно била проти ворогів, що переважали нас своєю технікою. Проти Денікіна, проти Петлюри, проти Краснова, проти Камишева, проти Врангеля, проти Юденіча, проти Колчака, проти Махна, проти Григор'єва та багатьох інших некоронованих королів, батьків та синів.

Всіх розбила Червона армія.

Восьми роки, як кінчилась громадянська війна. Замовкли гармати. Відгреміли гарматами роки боротьби.

Трудовий фронт.

На цьому фронті ворог наш ще був небитий: розруха, боротьба з повною руйною країною. І цілі армії кидаються на "трудовий фронт", щоб відродити наше сільське господарство, підтримати промисловість. Йде допомога окремим підприємствам стати на самостійну ногу, допомога окремим підприємствам розпочати виробництво. І розійшлися армії по селах та містах.

Де місток через річку збудують, де дрова для заводу привезуть, де конем своїм допоможуть зорати землю цілій громаді.

Так скрутної хвилини армія робітників і селян прийшла на допомогу молодій країні.

2.

1922 рік. Наступили дні перепочинку. Дні перепочинку, дні відпочинку.

Є третій фронт: фронт неписьменності, науки, знання і учоби.

Червона армія розпочинає культурно зростати, боєць набуває технічних знань. Червона армія переходить до сареня.

Касарня.

Скільки страху та горя завдавало це раніше. Як плач новобранець, що йшов до царської армії! А тепер?..

В касарні—

— Йде вперте напружене навчання. Кожну сторінку статутів, тактики, спеціальних дисциплін з успіхом засвоює червоноармієць, а навчання нелегке, треба вивчити чимало. Одночасно наш червоноармієць повинен бути бойцем-громадянином, свідомим оборонцем країни.

І вчиться червоноармійська молодь.

3.

Сурмою починається день червоноармійця. Підйом—і за годину навчання. Політграмота, строеве навчання, спеціальне навчання. В піхоті вивчення статутів. В частині зв'язку—радіо, телеграф, телефон інші засоби зв'язку.

На війні не буде перемоги, коли зв'язок поганий.

В кінноті—червоноармійці вивчають різні вправи з їзди та їзду верхи. В авіації—умови польоту, та як літати. І разом вивчають, як захищатися від повітряного ворога, як хистити себе від хемічної атаки.

Так що-дня взимку в касарнях. З дня на день.

А потім, після навчання, культурне дозвілля: червоноармієць готується скласти іспит на свідомого громадянина молодшої країни.

До клубів! До ленкутків! Туди, де працюють гуртки ліотеки, читальні.